

Projektowanie uniwersalne, jak sama nazwa wskazuje, to dopasowanie przestrzeni do szerokiego grona odbiorców, z uwzględnieniem ich wszystkich potrzeb. W podejściu tym bierze się pod uwagę zarówno osoby z niepełnosprawnościami ruchowymi, intelektualnymi czy sprzężonymi – zatem dolegliwościami uniemożliwiającymi realizację podstawowych potrzeb oraz właściwego osobie ludzkiej komfortu użytkowania przestrzeni prywatnej i publicznej – jak i osoby zdrowe, w pełni sił witalnych, zapewniając wszystkim użytkownikom komfortowe życie.

Projektanci i architekci dbają, ażeby budynki przestrzeni publicznej czy użyteczności prywatnej (domy) uwzględniały uniwersalne założenia realizacji projektów architektonicznych, starając się dopasować je do potrzeb wszystkich użytkowników. Jednakże obecnie zwraca się uwagę na dostosowanie do potrzeb konkretnego odbiorcy (tudzież rodziny) w celu realizacji właśnie jego potrzeb.

Projektowanie uniwersalne dotyczy także jednostek i ich zindywidualizowanych potrzeb w myśl zasady homocentryzmu. Planowanie własnego „kąta” uwarunkowane jest licznymi przesłankami: wybieramy lokalizację (kupujemy działkę bądź adaptujemy już posiadaną), planujemy wymiary budynku z uwzględnieniem wszystkich aspektów prawnych i architektonicznych, kreślimy plany budynku i przekazujemy je do architekta lub kupujemy gotowy projekt. Jednakże uwagę koncentrujemy na stanie obecnym, hańdząc zasadzie „tu i teraz”. Planując przyszłość, myślimy o ewentualnych dzieciach, nie zwracając uwagi na nasze życie i przemijanie implikujące procesy starcze i postępującą z latami niedołęźność. Kreśląc plany, należy przemyśleć praktyczne aspekty projektowania uniwersalnego we własnym domu, co ułatwi życie w przyszłości bez kosztownych przeróbek czy remontów polegających na wyburzaniu ścian, dostosowywaniu drzwi, progów czy budowie podjazdów.

Warto zwrócić uwagę na wybór drzwi oraz ościeżnic o odpowiedniej szerokości, korytarzy wewnątrz budynku, drzwi wewnętrznych o szerokości nieco większej niż uniwersalne 80 cm (na przykład 90 cm). Istotne pozostaje kluczowe pytanie: dom wielopoziomowy czy jednopoziomowy? Lubimy chodzić po schodach czy wolimy mieszkać w nieco większym, ale jednopoziomowym mieszkaniu? Budowanie klatek schodowych jest kosztowne, a także uciążliwe. Opłaca się zastanowić nad wyeliminowaniem progów oraz łączeń podłóg w poszczególnych pomieszczeniach i wykończeniem ich jednakową terakotą lub drewnem, co sprawi, że koszt będzie niższy, a walory użytkowe większe. Poza tym w aranżacji przestrzeni wewnątrz domu trzeba zwrócić uwagę na właściwe rozmieszczenie. Odpowiadamy sobie na kolejne pytanie: kuchnia otwarta czy osobna? Łazienka z toaletą czy dwa niezależne, ale mniejsze pomieszczenia? Jedno większe pomieszczenie jest trudniejsze w aranżacji i wymaga większego nakładu pracy, ale z drugiej strony jest wygodne w użytkowaniu – możemy wjechać wózkim dziecięcym, inwalidzkim

czy na łyżworolkach. Kolejną rzeczą jest projektowanie drzwi wejściowych i schodów prowadzących do budynku. Robimy schody czy też nie? Jeśli tak, jakie stosujemy barierki lub balustrady? Skoro decydujemy się na schody, to jaka będzie ich wysokość i ile planujemy ich wybudować? A może lepiej nie robić schodów w ogóle i wykonać gładki podjazd – w celu ułatwienia odśnieżania, odprowadzania wody spod drzwi wejściowych, podjazdu dla wózków, transportu wielkich ciężarów do domu (na przykład wnoszenie mebli, zakupów czy opału). Osoby poruszające się na wózkach, ciągnące torby podróżne, a także wnoszące ciężkie towary będą nam za to wdzięczne, gdyż ułatwiamy im pracę i odciążymy nadwreżone kręgosłupy.

Warto przemyśleć wielkość okien i wpadające przez nie światło. Im większe okna, tym widniej w pomieszczeniu; im szersze drzwi tarasowe, tym wygodniej przez nie przechodzić. Obecnie produkowane okna są szczelne i charakteryzują się wysoką izolacją termiczną – podnoszenia postulatu oszczędności energii przy zakupie małych okien i drzwi można zaniechać. Istotne pozostaje także rozmieszczenie przewodów elektrycznych, skrzynek bezpiecznikowych i rozmaitych przyłączy – mogą być one w jednym pomieszczeniu i na wysokości pozwalającej każdemu użytkownikowi sprawne ich użytkowanie, kontrolowanie czy nadzorowanie. Liczba gniazdek, włączników oraz wysokość, na jakiej zostaną umieszczone, powinny być dostatecznie i równomiernie rozplanowane – lepiej mieć więcej gniazdek do wpięcia urządzeń elektrycznych niż mniej. Gniazdka i włączniki dobrze zainstalować na takiej wysokości, aby poradzili sobie z nimi wszyscy użytkownicy: dorosły, dziecko czy osoba na wózku. Warto zastanowić się nad garażem i przestrzenią wokół budynku, to jest obejścia. Planując podjazd, zwracajmy uwagę na walory estetyczne. Co prawda kamień ozdobny na podjeździe z fontanną w środku wygląda klasycznie i przykuwa uwagę, ale to zwykła kostka brukowa z niewielkimi spoinami sprawia, że podwórko będzie łatwiejsze w użytkowaniu i przyjaźniejsze w pielęgnacji. Budować zadaszenie nad drzwiami wejściowymi czy nie? Zasadne pytanie w kontekście opadów deszczu, śniegu i pospiechu w poszukiwaniu kluczy podczas ulewy lub silnego wiatru.

Podjęcie tematu aranżacji własnego domu wcześniej będzie skutkować wygodą w późniejszym jego użytkowaniu i pominięciem kosztownych przeróbek, remontów czy dostosowania do aktualnych potrzeb. Projekt wyjściowy dopasowany do uniwersalnych potrzeb może okazać się korzystny i funkcjonalny w przyszłości.